

Organization and Management System of Ahi Associations: Mechanisms of Supervision and Punishment Practices

Özden Aydın^{1,a,*}

¹Department of Atatürk Principles and Revolutionary History, Rectorate, Sivas Cumhuriyet University, Sivas, Türkiye

*Corresponding author

Research Article

History

Received: 12/11/2024

Accepted: 17/07/2025

ABSTRACT

Ahilik is a social, economic and cultural organization formed by tradesmen and artisans that emerged in Anatolia from the 13th century onwards. The Ahi organization has played an important role as a system that both regulates economic activities and ensures social solidarity. The basic principles of the Ahi organization include solidarity, justice, morality, education and professional competence. The Ahis not only engaged in commercial activities but also made important contributions in social and cultural fields. The organization worked with a system in which masters transferred knowledge and skills to apprentices; in this process, it was ensured that professional standards were set and professional ethics were protected. In addition to being a professional organization, Ahilik also stood out with its social aid and solidarity activities. Ahis helped those in need and supported social events such as weddings and funerals. In this respect, it created a structure that brought together people from all segments of society. Ahi is an important organizational structure that has survived to the present day by preserving the traditional values, cultural heritage and professional accumulation of Turkish society. This organization is considered as an exemplary model for tradesmen and craftsmen today. In this study, information will be given about the hierarchical order, management structure, control mechanism and punishment practice of the Ahi organization.

Keywords: Ahilik Organization, Management structure, Control mechanism, Punishment.

Ahi Birliklerinin Örgütlenmesi ve Yönetim Sistemi: Denetim Mekanizmaları ve Ceza Uygulamaları*

ÖZ

Ahilik, 13. yüzyıldan itibaren Anadolu'da ortaya çıkan, esnaf ve sanatkarların oluşturduğu sosyal, ekonomik ve kültürel bir teşkilattir. Ahilik teşkilatı, hem ekonomik faaliyetleri düzenleyen hem de toplumsal dayanışmayı sağlayan bir sistem olarak önemli bir rol oynamıştır. Ahiliğin temel prensipleri arasında dayanışma, yardımlaşma, adalet, ahlak, eğitim ve mesleki yeterlilik yer almaktadır. Ahiler, hem ticari faaliyetlerde bulunmuş hem de sosyal ve kültürel alanlarda önemli katkılarda bulunmuşlardır. Teşkilat, ustaların çıraklara bilgi ve beceri aktardığı bir sistemle çalışmış; bu süreçte mesleki standartların belirlenmesi ve meslek ahlakının korunması sağlanmıştır. Ahilik, bir meslek örgütü olmasının yanı sıra, sosyal yardımlaşma ve dayanışma faaliyetleri ile de öne çıkmıştır. Ahiler, ihtiyaç sahiplerine yardım etmiş, düğün ve cenaze gibi sosyal etkinliklerde destek olmuşlardır. Bu yönüyle, toplumun her kesiminden insanı bir araya getiren bir yapı oluşturmuştur. Ahilik, Türk toplumunun geleneksel değerlerini, kültürel mirasını ve mesleki birikimini koruyarak günümüze kadar ulaşan önemli bir teşkilat yapısıdır. Bu teşkilat, günümüzde de esnaf ve sanatkarlar için örnek teşkil eden bir model olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmada, Ahilik teşkilatının hiyerarşik düzeni, yönetim yapısı, denetim mekanizması ve ceza uygulamaları hakkında bilgiler verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ahilik Teşkilatı, Yönetim yapısı, Denetim mekanizması, Ceza uygulaması.

Copyright

This work is licensed under
Creative Commons Attribution 4.0
International License

^a ozdenaydin@cumhuriyet.edu.tr

0000-0003-0729-9183

How to Cite: Aydın Ö (2025) Organization and Management System of Ahi Associations: Mechanisms of Supervision and Punishment Practices, Faculty of Letters Journal of Social Sciences, 49(2): 117-128

* Bu makale, 22-23 Eylül 2023 tarihinde Sivas'ta düzenlenen "Cumhuriyet'in 100. Yılında Ahilik ve Çalışma Hayatı" Sempozyumunda sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

Giriş

Ahilik, yüzyıllar boyunca esnaf ve sanatkârların liderliğini üstlenen, onları yönetsel bir yapıda örgütleyen ve devlet kurma süreçlerine katkıda bulunan önemli bir tarihi bir teşkilattır. Moğol istilası, bu tarihi teşkilat için önemli bir dönüm noktasıdır. Bunun yanı sıra, Anadolu'da Ahilik geleneğinin ne zaman ve hangi adla anılmaya başlandığı kesin olarak belirlenememektedir. Çeşitli bölgelere, özellikle de Harezm, Horasan, Rey, Buhara ve Hoy gibi şehirlere yerleşen birçok esnaf ve sanatkâr, Moğol istilasından kaçış süreçleri sırasında Anadolu'ya intikal etmiştir. Bu bireyler, kurdukları zaviyeler aracılığıyla mesleki ve sosyal bağlarını güçlendirerek, Ahilik düşüncesini ve değerlerini yayma imkânı bulmuşlardır (Çağatay, 1974:48).

Moğol istilası öncesinde Anadolu'ya gelen ve Ahilik teşkilatının kurulmasında ve yapılanmasında belirleyici bir rol oynayan figür, ilerleyen zamanlarda "Ahilerin Piri" olarak anılacak olan Şeyh Nasirüddin Mahmud el-Hoyi'dir. Yaşadığı dönemde bu unvanı kullanıp kullanmadığı kesin olarak bilinmemekle birlikte, ileriki yıllarda "Ahi Evran" adıyla tanınacak olan bu Türkmen babası Nasirüddin Mahmud el-Hoyi, Ahilik düşüncesiyle adeta özdeşleşmiştir. Bu süreçte, Nasirüddin Mahmud el-Hoyi'nin felsefi ve sosyal katkıları, Ahilik teşkilatının ilkelerini şekillendirmede önemli bir etkiye sahip olmuştur (Haşim, 2019: 117).

Moğol istilası ile Anadolu sosyal ve ekonomik olarak pek çok değişim ve dönüşüme uğramıştır. Bu süreçte, Anadolu'ya göç eden esnaflar ve zanaatkarlar, yaşadıkları zorlukları aşmak için dayanışma ve işbirliği içinde hareket etme ihtiyacı duymuştur. Ahilik teşkilatları, bu dayanışmanın somut bir ifadesi olarak doğmuştur (Arslan ve Şanlı, 2013: 27).

Ahilik teşkilatı altında toplanan esnaflar; misafirperverlikleri ve yardımseverlikleri ile tanınmışlardır. O dönemde Anadolu'da ulaşımın zor olması ve yolların güvensizliği nedeniyle insanlar birbirlerine daha fazla bağımlı hale geldi. Ahiler küçük tekkeler (zaviye) oluşturarak topluma hizmet etmişlerdir. Burada sadece mesleki bilgi paylaşımı değil aynı zamanda sosyal yardımlaşma da önemli bir yer tutmuştur (Arı, 2008:5).

Anadolu'da ahiliğin kuruluşu Selçuklu Sultanı I. Gıyaseddin Keyhüsrev (1205-1211) dönemine rastlamaktadır. Daha sonra Ahilik birliğine giren Selçuklu sultanları I. İzzeddin Keykavus ve I. Alaeddin Keykubat zamanında teşkilat en gelişmiş dönemini yaşamıştır (Kazıcı, 1998: 540). Bilhassa bu dönemde Muhyiddin Arabi (öl.1240), Evhaüddin Kirmani (ö.1238) gibi büyük manevi kanaat önderleri Anadolu'ya gelerek tasavvuf ve fütüvvet geleneğinin inşa edilme sürecine katkı sağlamışlardır (Çağatay, 1974: 83-84; Şahin, 2021: 14).

Selçuklu sultanları Ahiliğin sadece iktisadi boyutuyla ilgilenmemişler aynı zamanda dini bir teşkilat olarak örgütlenip yayılmasına da öncülük etmişlerdir (Bayram, 2016: 69). 13. yüzyılın ikinci yarısından 14. yüzyıla kadar Anadolu'da devlet ricalinin, kadıların, müderrislerin ve dönemin zengin tüccarlarının fütüvvet teşkilatına dâhil oldukları bilinmektedir (Özerkmen, 2004: 57-78).

Zamanla Anadolu'nun Türk ve Müslümanlaşmasında önemli bir rol üstlenen Ahilik teşkilatı, bilhassa köylerde yayılmaya başlamıştır. Anadolu'daki faaliyetleri neticesinde de Osmanlı İmparatorluğu'nun kurulmasında önemli bir rol üstlenmiştir. Bu bağlamda Osmanlı Devleti'nin kuruluş devrinde ilk piyade askerî üniformasının Ahi üniforması olması ve sonraki dönemlerde yeniçeri birliklerinin Ahi başlığını kullanmaları tesadüf değildir (Barkan, 2021: 114-116). Bursa'nın fethinde Orhan Gazi'ye Ahi Hüseyin ve Osman'ın kayınpederi Şeyh Edebalı'nın kardeşi Ahi Şemseddin'in yoldaşlık etmesi hep bu konu ile ilgilidir (Barkan, 2021: 114-116).

Ahilik teşkilatı toplumun büyük bir kesiminin itibar ettiği, halk üzerinde etkileyici ve etkin bir güç olarak varlığını uzun yıllar devam ettirmiştir. Hem dini hem de ekonomik temelli olan teşkilat, bir süre sonra siyasi bir hüviyete dönüşmüştür. Bağımsız, siyasi bir güç olamamaları da siyasi ve sosyal kargaşaların yaşandığı kırıma zamanlarında oldukça etkin bir güç gibi hareket etmişlerdir (Yüksel ve Karademir, 2018: 22). Ahilik, 16. yüzyıldan sonra ekonomik ve mesleki fonksiyonunu yitirmeye başlamış, ahi zaviyeleri birer tarikat tekkesi haline gelmiştir. Teşkilat son olarak Osmanlı Devleti'nin son devirlerinde "Lonca" adını alarak varlığını III. Ahmed (1703-1730) dönemine kadar sürdürmüştür (Döğüş, 2011: 226).

Ahiliğin Tanımı ve Kökeni

Ahi kelimesi birbirinden farklı anlamlarda kullanılmıştır. Arapçada kelime anlamı "kardeşim" manasına gelen "ahî" kelimesinin Türkçedeki "cömert" manasına karşılık gelen "akı" sözcüğünden türetildiği iddia edilir (Kazıcı, 1998: 540.; Çağatay, 1974: 2-3). İslam medeniyeti çerçevesinde kardeşlik vurgusu önemli bir yer tutmaktadır. Hadislerde geçen "birbirinizi sevin" veya "kardeş olun" ifadeleri yalnızca bireyler arasındaki ilişkileri güçlendirmekle kalmamış; bu durum Ahiliğin temel felsefesine de uygun düşmüştür (Erdem, 2019: 211).

Ahilik teşkilatı, meslektaşının toplumsal hayata olan etkisini olumlu yönde şekillendirmiştir. İnsanların farklı alanlarda edindikleri bilgi ve beceriler, Ahilik felsefesi çerçevesinde birlikte gelişmiş, bu yapı sayesinde meslek ahlakı ve dayanışma kültürü derinleşmiştir. Böylece toplumsal hayat, çeşitli mesleklerin etik ve ahlaki değerler çerçevesinde yürütülmesi sayesinde daha sağlıklı bir hale gelmiştir. (Öztürk, 2019: 172-173)

Genel kullanımıyla Ahilik, Anadolu kültüründe köklü bir geçmişe sahip bir esnaf anlayışını ve toplumsal yapılandırmayı simgeler. Köken itibarıyla de fütüvvet anlayışıyla birlikte kullanıla gelmiştir. "Fütüvvet" kelimesi ise yiğit (fata) bir kimsede bulunan cömertlik vasfını tanımlamak için kullanılır (Arendok ve Faris, 1997: 700; Çağatay, 1952: 59; Yüksel ve Karademir, 2018: 13).

Bacıyan-ı Rum, kadınların esnaf ve zanaat alanındaki faaliyetlerini düzenleyen bir oluşum olarak, 14. yüzyıldan itibaren varlığı tartışmalı olmakla birlikte, bu dönemde etkisini yitirdiği düşünülmektedir. Kadın Ahilerin özellikle şehir ekonomisine olan katkıları, özellikle dericilik gibi

mesleki alanlarda faaliyet göstermeleri bakımından tarihsel kayıtlarda yer almakta ve önem kazanmaktadır. Bu kadın zanaatkarların, hem ekonomik hem de sosyal alanda sağladıkları katkılar, toplumun üretim süreçlerine entegrasyonları açısından dikkate değerdir. Bacıyan-ı Rum, Anadolu'daki ahilik sisteminin bir parçası olarak, kadının toplum içindeki rolünün ve ekonomik faaliyetlerdeki yerinin önemine işaret eden bir unsurdur (Bayram, 2002: 368; Aydın, 2012: 71). Bu bağlamda, Bacıyan-ı Rum'un varlığı, kadınların iş gücüne katılımının ve kendi ekonomilerini şekillendirmelerinin tarihi bir örneğini teşkil etmektedir.

Orta Anadolu'da Ahiliğin kurucusu olarak bilinen Ahi Evran, yaşadığı dönemde "Debbağların şeyhi" olarak anılmıştır. (Çağatay, 1982: 631; Şahin, 1998: 529-530). Ahilik teşkilatı onun zamanında gelişmiş, örgütlenmiş ve yayılmıştır. Ahi Evran Zaviyesi, Osmanlı coğrafyasında manevi kültür merkezi haline gelmiştir (Önge, 1988: 530-531). Ahi Evran'ın kurmuş olduğu Ahilik teşkilatı, Anadolu'da yaşayan ve Moğol istilası ile Anadolu'ya göç etmek zorunda kalanlara iş, aş, barınma tesis edilen tekke ve zaviyelerde tasavvuf geleneğinin hâkim olduğu dini bir eğitim vermesini sağlamış, ayrıca vasıflı bir meslek sahibi olma imkânı sağlamıştır. Ahilik başlarda debbağ, kunduracı ve saraç esnafını kapsayan bir örgüt olarak ortaya çıkmış daha sonra genişleyerek Selçuklu ve Osmanlı coğrafyasında 32 çeşit esnafı içine alan bir konfederasyon halini alarak Türk-İslam medeniyetinin ekonomik, sosyal dini boyutları olan çok yönlü bir kuruluştur (Ceylan, 2013: 24).

Ahilik teşkilatı, şehirlerin dışında, özellikle örgütlenmenin zayıf olduğu köylerde "yaren" adı altında bir araya gelmiştir. Şehirlerde ise her bir sanat dalına özgü ayrı birliklerin varlığına rağmen, sayısal olarak yeterli bir örgüt oluşturamayan esnaf ve zanaatkarlar, benzer meslek gruplarını aynı çatı altında birleştirerek işbirliği oluşturmuşlardır. Bu durum, esnaf ilişkilerinin yürütülmesinde ve mesleki dayanışmanın sağlanmasında önemli bir rol oynamıştır. Ahilik, hem şehir hem de kırsal alanlarda mesleki örgütlenme yapıları aracılığıyla toplumsal ve ekonomik işleyişe katkıda bulunmuş, meslek etiği ve iş kaygısı gibi ilkelerin gelişmesine zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda, Ahilik teşkilatının dinamik yapısı, Anadolu'daki esnaf ve zanaatkar topluluklarının bir araya gelme biçimlerini ve işlevselliklerini açıklamaktadır (Ekinci, 2008: 66).

Ahilik Teşkilatının Anadolu'daki İzleri

Ahilik, Anadolu'daki sosyal ve ekonomik yapının önemli bir parçası olarak öne çıkmıştır. Ahilerin yerleştiği şehirler, özellikle Kayseri, Konya ve Kırşehir gibi merkezler, sadece coğrafi konumlarıyla değil, aynı zamanda zengin kültürel mirası ve medeniyet birikimi ile de dikkat çekmektedir. 13. yüzyıldan itibaren bu şehirlerde kurulan Ahi teşkilatları, zanaatkarların mesleki dayanışmasını sağlarken aynı zamanda toplumsal adaletin tesis edilmesine de katkıda bulunmuşlardır (Erdem 2029: 210-211).

Ahilik teşkilatının Anadolu'nun muhtelif şehirlerindeki varlığına işaret eden en önemli kaynaklar arasında Seyahatnamelerin aynı bir önemi vardır. İbn Battuta ve

Evliya Çelebi, Osmanlı ve Türk tarihinin önemli seyahatnamelerinde Ahilik ve ahilerin toplum içindeki rolleri üzerine dikkat çekici gözlemler yapmışlardır. Bu iki seyyahın eserleri, Ahiliğin sosyal yapısını ve özelliklerini anlamak açısından büyük bir öneme sahiptir.

İbn Battûta 14. yüzyılda yaptığı seyahatlerle tanınan önemli bir gezgin ve tarihçidir. Seyahatnâmesinde, önceki seyahatnâmelerden farklı olarak coğrafi özelliklerden ziyade insanların sosyal ve ekonomik hayatlarına, inançlarına ve geleneklerine odaklanmıştır. Bu yaklaşımı onu yalnızca tarihsel bir kaynak olmaktan öteye taşıyarak etnografik, antropolojik ve sosyo-kültürel açıdan da değerli kılmıştır. Bu noktada İbn Battûta, Ahilik, Ahiler ve Ahi Zaviyeleri hakkında detaylı bilgiler vermiştir (İbn Battûta; 2005; Tökel, 2005: 886-890).

İbn Battuta, özellikle ahilerin sahip olduğu misafirperverlik, birlik ruhu, cömertlik ve alçak gönüllülük gibi niteliklere vurgu yapmaktadır. Onun gözünde ahiler sadece ekonomik bir yapı değil; aynı zamanda sosyal dayanışmanın da bir simgesidir. Ahlaki değerler ile birlikte meslekî dayanışma içinde hareket eden bu grubun toplumsal hayatta ne kadar etkili olduğuna dair izlenimler sunar (İbn Battuta: 2005: 404).

İbn Battûta'nın seyahati 1325 yılında başlamış olup yaklaşık otuz yıl sürmüştür. Bu süreçte Türkiye, Hindistan, Çin gibi birçok ülkeyi ziyaret etmiştir. Anadolu'daki Ahi teşkilatının varlığına dair gözlemlerini de ayrıntılı bir şekilde aktarmıştır; Ahiliğin Türkmenlerin yaşadığı her bölgede yer aldığını belirtmiş ve Ahi zaviyelerinin sadece büyük şehirlerde değil, küçük köylerde bile bulunabileceğini vurgulamıştır. İbn Battuta'nın ziyaret ettiği Ahi zaviyeleri: Antalya, Burdur, Gölhisar, Milas, Denizli, Konya, Aksaray, Niğde, Kayseri, Sivas, Gümüşhane, Erzincan, Erzurum, Tire, Manisa, Balıkesir, Bursa ve Gerle'dir (İbn Battûta, 2005; Şeker, 1993: 86-87). Bu on sekiz Ahi zaviyesi Antalya'dan Bursa'ya kadar geniş bir coğrafyayı kapsamaktadır. İbn Battûta'nın bu konuda yaptığı değerlendirmeler özellikle Ahilerin misafirperverlikleri üzerine yoğunlaşmakta; onlara olan hayranlığını dile getirmektedir. Yabancı misafirlere gösterdikleri ilgi, yiyecek temin etme konusundaki titizlikleri ve güvenlik sağlama yönündeki çabaları onun takdirine mazhar olmuştur (Yazıcı, 2009: 9-10; Devci, 2021: 61).

Evliya Çelebi ise daha çok Ahilerin çalışma hayatına odaklanmaktadır. Onun çalışmaları; ahilerin iş disiplinleri, mühendislik becerileri ve üretim süreçleri üzerindeki etkinlikleriyle ilgili detaylar içerir. Özellikle debbağlar (deri işleyenler) grubu üzerinden yaptığı tanımlamalarla, Ahilik teşkilatının belli meslek gruplarında nasıl örgütlendiğine dair bilgiler vermektedir. Ancak İbn Battûta'nın seyahatnâmesi esnaf grupları veya zümreleri hakkında derinlemesine bilgi vermezken Evliya Çelebi'nin eserlerinde bu tür ayrıntılara daha fazla yer verildiği görülebilir. Bununla birlikte İbn Battûta'nın anlatımları Anadolu'daki sosyal yapıyı anlamada önemli ipuçları sunar ve Ahiliğin toplumsal rolüne dair derinlemesine bilgiler sağlar (Evliya Çelebi, 2004: 598; Tökel, 2005: 890-895; Aydemir, 2021: 37).

Evliya Çelebi, Seyahatname'sinin İstanbul bölümünde Ahilik teşkilatına ve ahilerin yaşam tarzına dair derinlemesine bilgiler sunarak bu topluluğun sosyal yapısını ve kültürel değerlerini aydınlatmaktadır (Evliya Çelebi, 2004:208-333). Ahi Evran'ın kişiliği ve soyuyla ilgili açıklamaları, bu tarihi figürün Türk tarihindeki önemini vurgulamakta ve Ahilik teşkilatının köklerine ışık tutmaktadır (Evliya Çelebi, 2004: 353; Tökel, 2005: 890-895).

Evliya Çelebi, Ahilerin yaşam tarzlarını detaylandırarak onların meslek ahlakı, yardımlaşma geleneği ve insanseverlikleri hakkında zengin gözlemler yapar. Ahiler; işlerinde titiz olmaları, müşterilerine karşı cömert davranışları ve toplumda saygın bir yer edinmeleri ile tanınmışlardır. Bu özellikler onları sadece bir esnaf grubu olarak değil, aynı zamanda sosyal dayanışmanın önemli temsilcileri haline getirmiştir (Evliya Çelebi, 2004: 353; Tökel, 2005: 890-895).

Ahi Evran'ın karakteri üzerine yaptığı yorumlar, onun liderlik vasıflarını ve esnafları nasıl yönlendirdiğini anlamak açısından değerlidir. Aynı zamanda Ahi Evran'a duyulan bağlılık; Osmanlı Ahilik teşkilatında geleneklerin nasıl sürdürüldüğüne dair ipuçları verir (Evliya Çelebi, 2004: 598; Tökel, 2005: 890-895).

Evliya Çelebi'nin sunduğu bilgiler arasında Ahi teşkilatındaki adetler, gelenekler ile kullanılan eşya ve semboller de bulunmaktadır. Bu unsurlar; ahilerin kimliklerini pekiştiren unsurlar olarak karşımıza çıkar. Ahilik teşkilatının köklerini oluşturan en eski Türk geleneklerinden biri, misafirperverliktir. Bu gelenek, sosyal yaşamda önemli bir yer tutmuş ve Ahilik değerleri ile örtüşen bir nitelik taşımıştır. Ayrıca, diş kirası ve saçiadetii gibi gelenekler de, cömertlik ve misafirperverlikle sıkı bir ilişki içerisinde. Bu gelenekler, bireylerin aralarındaki ilişkilerde karşılıklı saygı ve dayanışmayı pekiştiren unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Ahilik, bu geleneklerden beslenerek, toplumsal dayanışma ve yardımlaşma ruhunu güçlendirmiş, esnaf ve zanaatkarlara yönelik etik ilkelerin gelişimine katkıda bulunmuştur. (Çelik, 2020: 437-438) Bu bağlamda, Ahiliğin misafirperverlik gibi köklü değerlere dayanan bir anlayışa sahip olduğu söylenebilir.

Evliya Çelebi'nin gözlemleri sayesinde hem geçmişe dönük bir bakış açısı sunulmakta hem de Ahiliğin Türk kültürü içindeki yeri daha iyi anlaşılmaktadır. Özellikle İstanbul'daki esnaf ilişkilerinin kökenleri incelendiğinde Evliya Çelebi'nin eserinin önemi daha da belirginleşir; çünkü bu eser yalnızca tarihsel bir belge değil aynı zamanda sosyal dinamikleri anlamak için de önemli bir kaynaktır (Evliya Çelebi, 2004 597;Tökel, 2005: 890-895).

Teşkilatın Eğitim Modeli

Ahilik teşkilatında eğitimin büyük bir önemi vardır. Eğitim sadece mesleki değil, dini, ahlaki, edebi ve ilmi bir eğitimidir. Bu çift yönlü eğitim ile teşkilat, ahileri dünyevi ve uhrevi hayata hazırlıyorlardı. Beşikten mezara kadar devam eden bu süreçte bir yaş kısıtlaması yapılmadan eğitim verilmiştir (Balci, 2018: 374). Teşkilat içerisinde verilen eğitim ve öğretimin temel amacı ahlaki, vasıflı, terbiyeli elemanlar yetiştirmektir. Adaylar, yapacakları işin tüm detaylarını ve inceliklerini dükkân ve atölyelerde ustaların yanında öğrenerek mesleki eğitim almışlardır.(Çoban, 2018: 93).

Üyelik ve Terfi

Ahilik teşkilatında üyelik ve içeriden yükselme, belli bir aşama ve ritüellerin sistematik şekilde yapılması ile gerçekleşirdi. Tarihi seyri içinde bazı değişikliklerine rağmen üyelik iki aşamada gerçekleştiriliyordu. Örgüte girmeyi isteyen bir kişi yani "talip", kendisini üyeliğe kabul edecek olan bir asil azaya başvururdu. Yeni ahi adayı yamaklık ve çıraklık döneminden sonra kendi meşrebine uygun olan bir meslekte eğitimine başlardı. Bu eğitimin ilk basamağı olan yamaklık döneminde aday en fazla 10 yaşında olması gerekiyordu. İki yıllık ücretsiz bir eğitim sonunda yamaklar törenle çırak olabiliyorlardı (Ekinci, 2008: 68; Ceylan, 2013: 70).

Ahili teşkilatından yamaklık yapan kişi özel bir törenle çıraklığa yükselirdi. Çıraklık aşaması, mesleklerle göre farklı sürelerde olmakla birlikte ortalama üç yıllık bir süreçtir (Balci 2018: 369). Bir sonraki aşama ise kalfalıktı. Çırak ve kalfaların bu süreç içerisinde kılıç kuşanmaları, ata binmeleri, spor ve askeri eğitim görmeleri sağlanırdı. Kalfalık sürecini başarıyla tamamlayan aday, ahi vekillerinin başkanı olduğu ustalar meclisinde, ustalık maharetlerini ispat ettiği bir imtihana tabi tutulurdu. İmtihana girmeden önce ustası kalfasına otuz gün öncesinden kararı bildirirdi. Böylece kalfa dükkân bulması için gerekli zamanı kazanmış olurdu. Kalfanın dükkânı bulmasının ardından ustası, bunu kâhyaya bildirirdi. Böylece törenin yapılması kararı verilmiş olurdu. İmtihani başarıyla geçmesinin ardından ilkbaharda yapılması gelenek halini alan ustalık töreni ile kalfa usta unvanı alarak mesleğine başlamaya hak kazanırdı (Bulut, 2009: 30; Balci, 2019: 370). Bir üst makama terfi edilme merasimine Şed Kuşanma Töreni (Diploma Merasimi) adı verilmektedir. Bu tören esnasında şed veya peştamal kuşanmak, şerbet içmek ve şalvar giymek ortak ritüeller arasındadır (Arslan, 2015: 255). Ayrıca ahilik teşkilatı çırak ve kalfa adayların birbirleriyle iyi geçinmeleri ve haklarında herhangi bir şikâyet olmaması gerekirdi. Böylelikle bir iç denetim mekanizmasının uygulanmasını sağlanmış oluyordu (Sarioğlu, 2013: 538).

Hiyerarşik Düzen

Ahi teşkilatının yönetim biçimine bakıldığında, hiyerarşik düzeni görmek mümkündür. Bu yapı, evrensel düzenle uyumlu olarak, en alttan en üste doğru bir gidiş veya iniş takip ettiği gibi basamaklarda bulunan kişilerin isim ve görevleri sosyo-kültürel birtakım nitelikler taşımaktadır. Bu sıra sistemi, Ahi teşkilatlarına girişte ve daha sonra da yükselme sürecinde bir takım inanç ve uygulamalarda çeşitli prensip ve ritüellerle birlikte uygulanıyordu. Bu durum hem grup içindeki birliğin güçlenmesini hem de grubun diğerleri arasından ayrılmasını sağlayan bilişsel ve kültürel gerçekliğin bir sonucudur (Altın, 2018: 147).

Ahi birliklerinin teşkilatlı bir yapı olmasının en büyük etkeni kendi içlerinde hiyerarşik bir düzen sağlamış olmalarıdır. En alt kademelerden başlayıp en üstte doğru bir silsilenamenin varlığı söz konusudur. Yamaklıktan en üst kademe olan ahi babalığına kadar olan silsile içerisinde mevcut olan sıfatlar bir statü farklılaşmasının getirisi değil,

hiyerarşik yapının bir göstergesidir (Altın, 2018: 147). Teşkilat temel itibarıyla ustalar, kalfalar ve çıraklardan meydana gelmiştir. Bu birlikleri arasında Türk örf ve adetlerinin uygulandığı, can ve mal birlikteliğinin sağlandığı bir dayanışma anlayışı vardır. Teşkilat bu haliyle bütün çalışanları aynı çatı altında toplayan ve aralarında dengeyi korumayı başarmış bir teşkilattır (Ekinci, 2008: 74). Tesis ettikleri etkin ve güçlü teşkilat yapısı sayesinde ekonomik yapının kontrolünü sağlıyorlar, toplumsal hayata yaşayış tarzları ile örnek oluyorlar ve şehirlerin kurulmasına öncülük ediyorlardı. Hiyerarşik düzende sıkı bir eğitim ve disiplinli bir çalışma ve erdemli davranışlarıyla topluma örnek oluyorlardı (Şahin, 2021: 73).

Yönetim, Organizasyon Ve Görev Dağılımı

Ahilik teşkilatı şehir içerisindeki en üst makamda *Ahu Baba* veya *Ehi Baba* olarak da anılan *Ahi Baba* bulunuyordu (Kazıcı, 1988: 527). Ahi birliklerinin başkanı olan Ahi Baba'larının görev ve yetkilerinin neler olduğu hakkında fütüvvetnamelerde bir kayıt yoktur. Fakat Ahi Evran zaviyesi postnişinlerinin elinde bulunan bir Hattı Hümayunda; zaviyenin bakım ve onarımı, esnaf içerisinde pirlerin yoluna ters ve fütüvvete aykırı davranışlarda bulunanların cezalandırılıp dükkânlarının kapatılabileceği kaydedilmiştir (Çağatay, 1974: 99-100). Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında Ahi Babaları'nın yerini seçimleri kadılar tarafından yapılan kethüdalara bırakmıştır. Bu durum teşkilatın eski işlevini kaybetmesiyle alakalıdır (Şahin, 2021: 78-79).

Ahi teşkilatların üyeleri, Neşet Çağatay'ın tespitlerine göre, dokuz sınıftan oluşmaktadır. En alt sınıfta "yiğitler", en üstte ise "Şeyh ül-meşayih" adı verilen şeyhlerin başkanları bulunmaktaydı. Ayrıca her sınıfta içerisinde, nakib, duacı, çavuş ve kethüda gibi görevliler de vardı (Çağatay, 1974: 138).

Esnaf şeyhinin başlıca görevleri arasında;

1. Esnafın problemlerini çözüme kavuşturmak. Esnaf şeyhinin en temel görevlerinden biri, esnaf üyelerinin karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve bu sorunlara etkili çözümler geliştirmektir. Bu, hem bireysel hem de toplumsal bir sorumluluk taşır. Esnafın refahı ve motivasyonu için sorunların çözümü, dayanışma kültürünün güçlenmesine katkı sağlar.
2. Esnaf orta sandığını¹ idare etmek. Esnaf orta sandığı, esnafın finansal dayanışmasını ve güvencesini sağlama işlevi görmektedir. Esnaf şeyhinin bu sandığı yönetmesi, mali disiplin ve şeffaflığın teşvik edilmesi açısından önemlidir. Bu bağlamda, ortak kaynakların etkin yönetimi, esnaf üyeleri arasında güvenin tesis edilmesine yardımcı olmaktadır.
3. Birliğe ait binaların bakım ve onarımını yaptırmak. Esnaf şeyhleri, birlik binaları, esnafın toplanma ve dayanışma alanlarıdır. Bu binaların bakımı ve onarımı, hem fiziki hem de sosyal bir alanın korunmasını sağlar. Esnaf şeyhinin bu konudaki sorumluluğu, birlik

bilincinin ve toplumsal aidiyet duygusunun güçlenmesine zemin hazırlamaktadır.

4. Usta, kalfa, çırak ve yamak törenlerini düzenlemek gibi çeşitli sorumluluk ve yetki alanına vardır. Esnaf şeyhinin usta, kalfa, çırak ve yamak gibi farklı unvanlara sahip esnaflar arasında eğitim ve kariyer gelişimini destekleyici törenler düzenlemesi, mesleki standartların belirlenmesine ve aktarılmasına yardımcı olur. Bu tür etkinlikler, mesleki becerilerin gelişmesine katkıda bulunur ve geleneklerin sürdürülmesini teşvik etmektedir. Esnaf şeyhinin temel görevleri arasında eğitim ve mentorluk vermek de bulunmaktadır. Usta ve çırak ilişkisini kuvvetlendirmek, meslek bilgilerinin aktarımını sağlamak ve yeni nesil esnafın yetişmesine katkıda bulunmak, sürdürülebilir bir ekonomik yapı için kritik öneme sahiptir.
5. Şeyh esnafa dair türlü meseleleri görüşmek, fikir almak üzere yönetim kuruluna başvururdu. Esnaf şeyhinin esnaf camiası ile hükümet ve diğer kurumlar arasında bir köprü işlevi görmesi, esnafın taleplerinin ve sorunlarının çözüm sürecine katkıda bulunur. Bu rol, esnafın sosyal ve ekonomik çıkarlarını koruma görevini destekler (Ekinci, 2008: 75).

Esnaf şeyhinin bu görevleri, Ahilik teşkilatının temel prensipleri doğrultusunda esnaf camiasının dayanışma, eğitim ve gelişim süreçlerinin sürdürülebilirliğini sağlamak için oldukça önemlidir. Bu işlevlerin etkin bir şekilde yürütülmesi, hem esnaf bireylerinin hem de genel olarak toplumsal ekonomik yapının güçlenmesine katkı sağlamıştır.

Yönetim kurulu içerisinde hiyerarşik olarak, esnaf kethüdası, yiğitbaşı, işçibaşı ve ehl-i hibre adlı idareciler bulunmaktaydı (İpek, 2025: 2). Yine yönetim kurulu içinde yer alan idareciler olağan üstü bir durum söz konusu olduğunda şeyhin çağrısıyla bir araya gelirlerdi. Kurul mensuplarının yetki alanları farklı idi. Yiğitbaşılar, ahi birlikleri içerisinde rütbe dağılımı, hammadde dağıtımı ile disiplin ceza uygulamalarının yürütülmesinden görevli idiler. Örneğin, bir esnaf aynı meslekten olan bir başka esnaftan şikâyetçi olması durumunda davayı kendi yiğitbaşısı nezdinde açardı. İki farklı esnafın şikâyeti söz konusu olduğunda ise, esnaftan biri debbağ esnafından değil ise dava debbağ yiğitbaşısına havale edilirdi. Çünkü debbağ esnafının öteki esnaftan daha üstün bir konumu vardı. Bu durum pirlerinin Ahi Evran olmasından kaynaklanıyordu. Çavuşbaşı da denilen işçibaşılar çoğunlukla mamullerin kontrolü ve ürün kalitesi gibi konularla ilgilenirlerdi. Ehl-i hibre ise esnafın aralarındaki ve yöneticileri ile olan anlaşmazlıklarda hakemlik yaparlardı (Cora, 2017: 7; Ekinci, 2008: 75). Ahi teşkilatındaki bu hiyerarşik yapılanma, esnaf dayanışmasını ve toplumsal yapıyı sürdürülebilir kılmak için gerekli olan hukuki ve sosyo-kültürel çerçeveyi sağlamaktadır.

Ahi teşkilatının yönetim kurulunun düzenli toplantıları, esnaf camiasının işleyişinde önemli bir rol oynamaktadır. Her ayın birinci ve üçüncü Cuma günlerinde yapılan bu toplantılarda, esnaf şeyhinin başkanlığında alınan kararlar, esnaflar arasında koordinasyon ve işbirliği sağlamak amacıyla

¹ Esnaf orta sandığı, ahilik birliği içerisinde yardımlaşma ve esnafları tefecilerden korumayı amaçlayan güvenlik amaçlı oluşturulan bir birimdir.

oluşturulmuştur. Esnaf şeyhinin on beş günlük rapor sunumu, alınan kararların uygulanabilirliğini, sonuçlarını ve esnafın genel durumunu değerlendirmeye olanak tanımıştır. Bu süreç, esnafın faaliyetleri üzerindeki şeffaflığı artırırken aynı zamanda hesap verebilirlik anlayışını pekiştirmektedir. (Çağatay, 1974: 147; Ekinci, 2008: 75). Toplantılar, esnafın mesleki ve sosyal ilişkilerini güçlendirmekle birlikte, sürekli iyileştirme ve gelişim adına önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu düzenli iletişim, esnaf teşkilatının dayanışmasını ve etkinliğini sürdürmesinde kritik bir mekanizma olarak öne çıkmakta ve Ahi kültürünün temel değerlerini yaşatmayı desteklemektedir.

Her esnafın bütün işleri mütevellî tarafından yürütülürdü. Her işte esnafa karşı sorumlu olan mütevellînin belli başlı görevleri arasında; esnafın ve esnaflığa dair bütün anlaşmazlıklarını, sorunlarını halleder, düzenler, esnaf sandığı gelirlerini toplar, esnafa ait yapıların gereken tamirlerini yaptırır, hayır kurumlarını yönetir, maaşlı kişilerin maaşlarını taksimini yapar, artan paranın gelir getirmesi vardır. Bunlardan başka işçileri ve görevlileri atar, değiştirir veya işten el çektirirdi. Esnafın genel ve özel durumlarını sürekli olarak inceler, yönetim kuruluna başkanlık eder ve toplantılara katılırdı (Çağatay, 1974: 144).

Mütevellînin yanında, üstadların seçtiği beş kişilik bir kurul vardır. Bu kurul, mütevellînin dairesinde ve onun başkanlığında toplanır. Mütevellî, esnafa ait her konuyu bu kurulda görüşürdü. Alınan kararlardan mütevellî ile birlikte yönetim kurulu üyeleri, yürütmeye yalnız mütevellî sorumludur. Yönetim kurulu, mütevellînin mali işlerini sürekli olarak denetler ve istediği zaman toplu olarak sandık mevcudunu sayardı (Çağatay, 1974: 144).

Mütevellî öldüğü veya görevinden ayrıldığı vakit yerine geçecek kişinin seçimi hemen yapılırdı. Mütevellî seçilecek olan kişi de bazı özellikler aranırdı. Öncelikle kişinin en az üç üstad yetiştirmesi, doğru, namuslu, iyi kalpli ve iyiliksever birisi olması şart koşulmuştu. Yeni seçilen kişinin adı esnafa duyurulurdu. Aynı toplantıda yönetim kurulu seçilirdi (Çağatay, 1974: 144-145).

Yönetim kurulu üyesi olabilmek için beş yıldır üstad sınıfında bulunmuş olmak, herhangi bir mahkûmiyeti olmamak, esnafın arasında dürüst, namuslu ve ahlaklı olarak tanınmak şarttır. Dördü içerden, biri dışardaki üstaplardan seçilen beş kişilik kurulun seçiminden sonra bu seçilenlerin adları, bir üstad tarafından bu seçim sırasında hazır bulunmayan yeni mütevellîye gizlice bildirilir. Mütevellî bu kişilerle çalışabileceğini söylediği takdirde özel bir törenle karşılanarak odaya alınıp tebrik edilir ve büyük kurula durum bildirilirdi (Çağatay, 1974: 145; Keleş, 2017: 145).

Yeni mütevellî çalışacağı kurulu kendi seçerdi. Yapılan seçim sonrası kurul başkanı mütevellî toplamda beş üyeyi yanına alarak şer'iyye mahkemesinden alınan onayla birlikte kendisine "mütevellîlik asası" verilerek görevine başlardı. Sonrasında mütevellî eski ve yeni yönetim kurullarını toplantıya çağırıp eski mütevellînin hesaplarını inceler, sonucu büyük kurula onaylatıp esnafa ilan ettirirdi (Çağatay, 1974: 145).

Büyük Meclis

Ahi birlikleri içerisinde en üst organ olan büyük meclis, yerleşim yerlerinde faaliyet gösteren bütün esnaf şeyhlerinin toplanmasıyla oluşturulurdu. Büyük Meclis, Osmanlı toplumunun dinamik yapısını ve çeşitli meslek gruplarının nasıl organize olduğunu gösteren önemli bir teşkilattır. Bu meclis, farklı zanaat ve meslek mensuplarının bir araya gelerek kendi haklarını savunmaları, işbirliği yapmaları ve mesleki standartları belirlemeleri amacıyla oluşturulmuştur (Oncar, 2016: 37).

Büyük Meclis'in oluşumunda yer alan çeşitli meslek grupları şunlardır: Büyük Meclis: Çiftçiler, Debbağlar (Dericiler/Deri Tabaklayıcılar), Hallaçlar (Pamuk Atıcıları), Yorgancılar, Pabuççular, Keresteciler, Nalbantlar, Sandıkçılar, Haytaplar (Hayvan Hakları Koruyucuları), Dokumacılar, İplikçiler, Şekerciler, Leblebiciler, Aktarlar, Nalıncılar, Berberler, Ekmekçiler, Göncüler (Dericiler), Bıçakçılar ve Kuyumculardan meydana gelirdi (Uçma, 2011: 119-122; Keleş, 2017: 145).

Büyük Meclis, Ahilik teşkilatının önemli bir unsuru olarak, esnafın yönetimi, denetimi ve sorunlarının çözümünde kritik bir rol oynamaktadır. Büyük Meclis'in temel işlevleri şunlardır:

Esnaf Şeyhlerinin Takibi: Esnaf şeyhlerinin esnafa karşı tutum ve davranışlarını izlemek. Bu izleme, esnafın haklarının korunması ve adil bir yönetim anlayışının tesis edilmesi açısından önemlidir.

İdare Kurullarının Gözetimi: Esnaf kolları idare kurullarının düzenli toplanıp toplanmadığını denetlemek. Bu, esnafın karar alma süreçlerine aktif katılımını teşvik ederken, kurumsal işlerlik ve süreklilik açısından da gereklidir.

Cezaların İncelenmesi: Esnaf kolu idare kurullarınca verilen cezaları gözden geçirip uygun olanları onaylamak; uygulamaları denetlemek. Bu mekanizmanın varlığı, esnaf arasında adalet duygusunu pekiştirir.

Kararların Değerlendirilmesi: İdare kurulları tarafından çözülemeyen veya esnaf şeyhleri tarafından getirilen konuları inceleyip sonuçlandırmak. Bu durum, karar alma süreçlerini hızlandırır ve sosyal huzuru destekler.

Yıllık Hesapların İncelenmesi: Esnaf şeyhlerinin yıllık hesaplarını kontrol etmek; uygun olanları onaylamak ve usulsüzlük durumlarında gerekli işlemleri yapmak. Usulsüzlüklerin araştırılması, esnafın güvenilirliği açısından kritik bir işlev üstlenir.

Şikâyetlerin Araştırılması: Hakkında şikâyetle bulunan esnaf şeyhleri hakkında araştırma yapmak, görevlerini kötüye kullanıp kullanmadıklarını incelerken gerekirse suç işleyenlerin görevine son vermek. Şikâyetlerin incelenmesi, yönetimin hesap verebilirliğini artırır ve görevlerini kötüye kullanmaların denetlenmesi ile esnaf arasında güvenin tesis edilmesine yardımcı olur.

Hükümetle İletişim Sağlama: Esnafla ilgili meselelerde hükümet yetkilileriyle görüşmek ve sorunların çözülmesini sağlamak. Bu, esnafın çıkarlarının korunması açısından kritik bir öneme sahiptir.

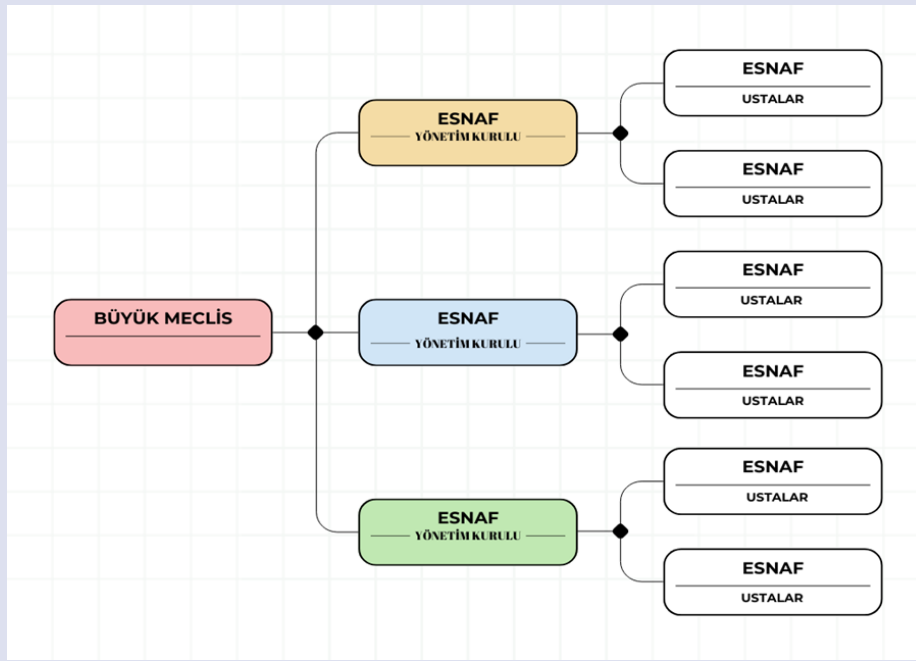
Hükümet Kararlarının Denetimi: Hükümet tarafından alınan kararların esnafın menfaatine uygun olup olmadığını araştırmak; gerektiğinde hükümetten taleplerde bulunmak. Bu durum, esnafın ekonomik refahını koruma amacı taşımaktadır.

Görüşme Talebi Üzerine Toplanma: Ahi Baba vekilince görüşülmesi istenen konuları ele alıp karara bağlamak. Bu durum kolektif karar alma süreçlerinin işlerliğini artırırken, esnafın katılımcılığını da teşvik eder. Ceylan, 2012: 34; Çağatay, 1997: 130; Ekinci, 1990: 76; Uçma, 2011: 122; Keleş, 2017: 145-146).

Bu bağlamda Büyük Meclis'in işlevleri, esnaf teşkilatının yönetiminde disiplin, şeffaflık ve adaletin sağlanmasına yönelik bütüncül bir yaklaşımı temsil etmektedir. Bu işlevlerin etkin bir şekilde yürütülmesi,

Ahilik felsefesi çerçevesinde sürdürülebilir bir ticaret ve dayanışma ortamının oluşturulmasına katkıda bulunur.

Büyük Meclis her ayın son Cuma günü toplanarak gündemindeki meseleleri görüşmekteydi; bu düzenlilik, meclisin etkinliği için kritik öneme sahipti ve böylelikle esnaflar arasında koordinasyon ile dayanışmayı sağlamaktaydı. Bu yapı sayesinde Ahilik Teşkilâtı'nın disiplinini koruma ve üyelerini meslek ahlakına uygun davranmaya teşvik etme amacı güdülmüştür (Bayram, 2012: 91; Gürata, 1975: 105).

Resim 1. Ahiliğin Yönetim Yapısı Şeması
Figure 1. ?????????

Denetim ve Ceza Uygulaması

Ahilik teşkilatı, Selçuklular döneminde esnaf ve sanatkârların mesleki etik kurallarını belirleyip uygulamak amacıyla oluşturulmuş bir sistemdir. Bu sistem, sadece mesleki standartları değil aynı zamanda toplumsal ilişkileri de düzenleyen kapsamlı bir yapıya sahiptir. Ahilik teşkilatındaki denetim ve ceza sistemi, üyelerin meslek ahlakına uygun davranmalarını sağlamak için büyük önem taşır (Ekinci, 2008: 79).

Ahiliğin temel dinamiklerinden biri olan denetim mekanizması sayesinde, esnafların tutum ve davranışları sıkı bir şekilde izlenmiştir. Kurallara aykırı hareket eden esnaflar ise çeşitli cezalara tabi tutulmuştur. Bu cezalar genellikle tüketiciyi aldatma, bozuk mal üretme veya yüksek fiyatla mal satma gibi durumlar için uygulanmıştır (Demir, 1998: 33).

Ahi şecerenâmelerinin en belirgin özelliklerinden biri, ahilik âdâbı, erkânı, kural ve törelerine uymayan davranışta bulunan ocak mensuplarının cezalandırılmasıdır. Bu uygulama, Ahilik geleneğinin belirli bir düzene uygun şekilde yüzyıllar boyunca bozulmadan

sağlıklı bir şekilde yaşamasına zemin hazırlamıştır. Kurallara uygun davranmanın, toplumsal düzenin sürdürülebilirliği açısından en temel unsurlardan biri olduğu kabul edilmektedir. Ahilik töresine aykırı hareket eden bireylerin, işledikleri suçun niteliklerine göre cezalandırılması, toplum düzeninin korunması açısından ne kadar önemliyse, aynı şekilde ocak mensuplarının da kendi kuralları çerçevesinde cezalandırılması, Ahilik kültürünün sürekliliği için elzem bir unsurdur. Şecerenâmelerde, işlenen suçlara karşılık verilecek cezalar ve bu cezaların nasıl uygulanacağına dair ayrıntılı bilgiler yer almaktadır. Bu düzenleme, ahilik teşkilatının disiplinini ve toplumsal düzenini sağlama işlevini güçlendirmiştir (Öntuğ, 2018: 846-847).

Ahilik teşkilatı içerisinde oluşturulan denetim mekanizması ile ceza uygulaması yönetim ve idare anlayışına uygun hareket eden idareciler tarafından uygulanırdı. Teşkilatın üyeleri arasında iş ahlakına uygun davranış sergileyip sergilemedikleri sık sık denetlenirdi. Ahilik ahlak ve kaidelerinin etkili bir şekilde uygulanması amacıyla her türlü şikâyet kapısı açık bırakılmıştır. Dolayısıyla teşkilat, üyeleri aleyhine dava açılabilirdi (Ekinci, 2008: 79).

Yiğitbaşının Rolü

Cezaların uygulanmasında önemli olan unsurlardan biri de şikâyet mekanizmasıdır. Aynı mesleği icra eden bir esnaf diğerine şikâyetinde bulunduğunda bunu kendi yiğitbaşısı aracılığıyla yapabilirken; eğer şikâyetçi esnaf olmayan biriye, yine ilgili esnafın yiğitbaşısına başvururdu. Eğer taraflardan biri debbağ (deri tabaklayıcısı) ise bu durumda davanın debbağ yiğitbaşısına sunulması gerekirdi çünkü debbağlar diğer zanaat grupları arasında özel bir konuma sahipti (Ekinci, 2008: 80; Uçma, 2011: 128-129; Soykut, 1971: 120).

Teşkilat içerisinde yiğitbaşına gelen şikâyetler incelenir, kendisini karar vereceği türden bir dava ise esnaf azalarını toplayıp, fikirlerine başvurduktan sonra karara varılmasını sağlardı. Eğer tereddütte bulunduğu hususlar söz konusu olursa esnaf şeyhinin, ahi baba vekilinin toplantıda bulunması durumunda onların fikirlerine başvururdu. Tüm esnaf için verilen hükmün temyize gidilmesi için herhangi bir engel söz konusu değildi. İtiraz hakları açık tutulur, böylelikle alınan kararların daha güvenli ve sağlıklı olunması sağlanmış olurdu. Daha hafif davalarda ise yiğitbaşı kendi inisiyatifini kullanıp karar verebiliyordu. Özellikle yapmış olduğu denetimlerde tespit ettiği aksaklıklarda cezayı hemen verirdi (Ekinci, 2008: 80). Ahi teşkilatındaki bu yapı, adaletin sağlanmasında dinamik ve esnek bir yaklaşım sergileyerek, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde güven oluşturma görevini başarıyla yerine getirmektedir.

Ahi teşkilatında idarecilerin denetimi büyük meclis tarafından yapılırdı. Büyük meclis üyeleri esnaf şeyhi tarafından tutulan yıllık hesapları denetler, gelen şikâyetleri incelerdi. Meclisin suçlu olarak gördüğü idari görevlileri azletme yetkisi vardı (Ekinci, 2008: 80).

Davalının cezasını kabul etmesi istendikten sonra cezaya hemen geçilirdi. Davalının itiraz etmesi cezasının ertelenmesine bir sebep teşkil etmiyordu. Yiğitbaşı davalıya “yolsuzsun” diye tebliğ ederek suçlu olduğunu beyan ederdi. Suçlu ise “yolumdayım” diyerek uygun görülen cezayı kabul ettiğini ifade ederdi. Verilen karar uymak istemeyenleri ise daha ağır cezalar beklerdi (Ekinci, 2008: 81).

Cezaların Niteliği

Ahilik, dürüstlüğü ön planda tutarak güçlü bir yardımlaşma ve dayanışma teşkilatı oluşturmuş, bu bağlamda nitelikli ustaların yetişmesini sağlamıştır. Ahiler, hile yapan bireyleri kendi aralarında cezalandırarak, sağlam ve kaliteli mal üreten ve satan esnafları koruma altına almışlardır. Bu durum, ahilik teşkilatının içindeki esnafın güvenilirliğini artırarak, kaliteli hizmet sunumunu teşvik etmiştir. Ayrıca Ahilik, kendi iç dinamikleri sayesinde etkin bir oto-kontrol mekanizması kurmayı başarmıştır. Bu mekanizma, ahilik ilkelerine aykırı davranışları önlemek ve disiplin sağlamak amacıyla işlev görerek, bireylerin mesleki etik ve sosyal sorumluluk bilincini sürekli olarak geliştirmiştir. Sonuç olarak, ahilerin oluşturduğu bu yapı, hem ekonomik hem de sosyal anlamda sürdürülebilir bir ticaret ortamı sağlayarak, toplumun genel refahına katkıda bulunmuştur (Bayram, 1994: 300-301).

Ahilik teşkilatı cezaların eğitici ve uzlaştırıcı olmasına özen gösteriyordu; dolayısıyla verilen cezalar onur kırıcı olmaktan çok islah edici nitelikteydi. Küçük suçlar için yapılan işlemler arasında “özür dilemek” ya da “çay ya da kahve ikram etmek” gibi hafif yaptırımlar yer alıyordu (Keleş, 2017: 151). Ancak suçun büyüklüğüne göre daha ağır yaptırımlar da mevcuttu: Bunlar arasında; suçlu kişiyi masraf çıkarmaya zorlamak, dükkân kapatmak veya kurban kesmeye mecbur bırakmak, hammadde dağıtımından mahrum bırakmak, diğer esnafa selam vermemek veya yardım etmemek gibi cezalarda mevcuttu. (Keleş, 2017: 152). En ağır ceza ise “pabucu dama atılma” şeklindeki bir uygulamaydı ki, bu ceza yolsuzluk yapan, kalitesiz mal üreten ya da tüketiciyi kandıran esnafa verilirdi. Bu sembolik uygulama ile teşkilattan uzaklaştırılan kişinin sosyal statüsü ciddi şekilde zedelenirdi (Soylut, 1971: 120).

Ahili teşkilatında ceza esnafın kurallara uyması için gerekli görülüyordu. Bilhassa ağır suçlar haricinde küçük düşürücü cezalardan kaçınılmıştır. Ceza uygulamasında yaşın da önemi büyüktür. Davalının yaşı küçük olması durumunda çoğu zaman uygulanan ceza özür dilemek, çay veya kahve ısmarlatmak idi (Ekinci, 2008: 80). Daha ağır suçlarda ise, suçluya ikram ve masraf yapmaya zorlamak, dükkân kapatma, lokma çıkartmaya mecbur bırakmak, kurban kesmek, ham madde dağıtımının dışında bırakmak, yardım etmemek, selamlaşmamak geçici veya kalıcı olarak Ahilik teşkilatından ihraç etmek gibi cezalar da uygulanırdı (Ekinci, 2008: 80-81; Uçma, 2011: 129; Gülerman ve Taştekil, 1993: 20; Soykut, 1971: 120).

Esnaf ve sanatkârların işleri hakkında yazılan ahi tüzüklerinde; kasap esnafının her zaman eti temin etmeleri gerektiğini, narhtan eksik satmaları halinde bir akçe alınması gerektiğini, eğer buna razı olmadıkları durumda ise hapsedilecekleri ifade edilmiştir. Bezzaz esnafının sattıkları ürünlerde eksik arşın kullanmaları halinde değnek cezasına maruz kalacakları yazılıdır. İstanbul, Eyüp, Galata ve Üsküdar’da bulunan 94 adet enfiyecî esnasının devlet enfiyesinden başka bir esnfiye alması durumunda kürek cezasına çarptırılmaları, ısrar etmeleri durumunda da gedikleri ellerinden alınacağına dair bir fermân kaleme alınmıştır (Çağatay, 1974: 113,118, 127-128).

Şecerenamerde Yer Alan Ceza Müeyyideleri

Kadim toplumlara ait bir gelenek olan şecere/silsilelerin kayıtlı olduğu yazılı metinler arasında yer alan ahi şecereleri, ahilerin uymaları gereken âdab, erkân ve kuralları açık ve net bir biçimde ortaya koymaktadır. Bu şecerelerde, ahilik camiasında işlenen suçların karşılık geldiği cezaların yanı sıra, bu cezaların uygulama biçimleri de ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. Şecerelerde belirlenen kurallar, ahiliğin temel değerlerini ve mesleki etik anlayışını yansıtarak, toplumsal düzenin ve disiplinin sağlanmasına yönelik önemli bir işlev üstlenmektedir. Herhangi bir âdab ihlali durumunda uygulanacak cezalar, bireylerin davranışlarını düzeltmeleri için birer uyarı niteliğinde olup, meslek mensuplarının sorumluluklarını hatırlatmaktadır. Ahi şecereleri, sadece

cezai müeyyideleri değil, aynı zamanda bu cezaların affedilmesi için gereken koşulları da detaylı bir şekilde sunmaktadır. Özellikle, pişmanlık göstermek ve özür dilemek gibi durumların, suçların affına nasıl zemin hazırladığına dair açıklamalar içermektedir. Dolayısıyla, bu metinler sadece bir disiplin aracı değil, aynı zamanda ahlaki değerlerin teşvik edilmesi ve bireylerin topluluk içindeki yerlerini yeniden kazanmalarına olanak tanıyan bir rehber niteliğindedir. (Öntuğ, 2018: 846-847).

Şecerenamelerde tespit edilen en yaygın ceza yakasını kesip borkünü almaktır. Bork, deriden imal edilen bir çeşit başlıktır ve borkü alınan bir ahinin halk arasında dolaşması hoş karşılanmazdı. Yakası kesilen ve borkü alınan bir ahi böylelikle ocaktan çıkartılmış sayılıyordu. Bazı durumlarda ise bu ceza yeterli görülmemiş ve değnek cezası da eklenmiştir. Şecerenamelerde uygulanan bir diğer ceza usulü ise şakirdliğe düşürülmedir. Bilhassa Ahi Babaların karşısında el kol sallayarak konuşan ustaların saygısızlığı affedilmemiş ve bir kıdem düşüşü söz konusu olmuştur. Yine şecerenamelerde cezaların hangi koşullarda affedildiği de yazılıydı. Suçu tespit edilen bir ahinin bunu kabul etmesi ve özür dilemesi halinde affedildiği görülmüştür (Öntuğ, 2018: 848).

Ahilik geleneğinde, âdâb ve erkâna uymayan ocak mensuplarının cezalandırılması, disiplinin sağlanması ve toplumsal düzenin korunması açısından son derece önemli bir mekanizma oluşturur. Şecerenâmelerde, bu cezaların affedilmesi veya kaldırılması, bireylerin pişmanlık duyması, özür dilemesi gibi belirli koşulların yerine getirilmesi ile mümkün olabilmektedir. Örneğin, on yıllık bir kıdemli kalfanın cezasının affedilmesi için belirli bir süreç ve davranışlar gerekmiştir. Şecerenâmelerde, kalfanın makremesini boğazına takarak, zaviye kapısına kurban asmayı ve yüz sürmeyi içeren bir affetme ritüeli açıklanmaktadır. Bu ritüel, kalfanın özür dileme ve topluma yeniden kabul edilme isteğini simgeler. Eğer belirttiği koşulları yerine getirirse, üç günün ardından suçu affedilmekte ve tekrar postuna oturmasına izin verilmektedir (Öntuğ, 2018: 848).

Şecerenâmelerde yer alan farklı ceza türleri de dikkate değerdir. Bu cezalar arasında "ıdam," "iş yeri kapatma" ve "elbiselerin çıkarılıp ocaktan kovulması" gibi uygulamalar bulunmaktadır. İdam cezası, ahiliğe aykırı davranışlar sergileyenler için en ağır sonuçtur ve özellikle debbağlar için dil uzatan veya onlara hakaret eden bireylere uygulanmıştır. Aynı şekilde, iş yeri kapatma cezası da, ahilik kurallarına uymayan esnafı karşı bir yaptırım olarak öne çıkmaktadır. Ahi zaviyeleri, ticari faaliyetlerin merkezleri olduğundan, buradan tedarik edilen malların güvenliği ve ahlaki değerlerin korunması adına bu tür yaptırımların gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Ocağın herhangi bir kuralını ihlal edenler ise, topluluktan dışlanarak elbiseleri çıkarılıp kovulma cezası ile karşılaşabilmektedir (Köksal, 2011: 287-289; Öntuğ, 2018: 848). Bu bağlamda, ahilik teşkilatının geleneksel yapısının bozulmaması adına belirlenen kurallar ve uygulanan cezalar, hem bireylerin hem de toplulukların uyum içinde yaşaması açısından kritik bir rol oynamıştır. Ahilik kültürü, disiplini sağlamak amacıyla bu tür yaptırımları benimsemekle, meslek ahlakının ve toplumsal değerlerin sürdürülmesine katkıda bulunmuştur.

Ahî Sinan'ın Türkçe Şecere-nâmesi, Ahî geleneğinin sosyal ve ahlâkî boyutlarını yansıtan önemli bir metin olarak değerlendirilmektedir. Bu metin, fütüvvet geleneğinin ruhunu ortaya koyarken, aynı zamanda bireylerin davranışlarına dair belirli normların ve disiplin kurallarının nasıl işlediğini de göstermektedir. Şecerenamede daha çok Ahî'nin işlediği suçlar ve bunların cezaları ele alınmaktadır. Fütüvvet-nâmelerde ise Ahî'nin uyması gereken ahlâkî kurullar, erkân ve âdâb ele alınmıştır. Bununla ilgili olarak, Ahî Sinan Türkçe Şecere-nâmesi'ndeki şu ibareler bunu gösterir: "On beş yıllık kalfa serkeşlik edecek olursa doksan dokuz değnek (ta'zîr-i hakikat) vurulup, bin bir akçe cerîme alınır ve ocaktan uzaklaştırılır. Sonra boynuna makremesin takup, boğazına takup, peştemali ve peştemalinde helvasın koyup, tekke kapusuna kurban asup, yüz sürececek olur ise, erenler huzurunda afv oluna." (Hacıgökmen, 2007: 113). Ahî Sinan'ın Türkçe Şecere-nâmesi, hem bireylerin suistimalleri karşısındaki yaptırımları hem de bu yaptırımların ardındaki toplumsal ve ahlâkî mücadeleyi ele alan derin bir metin olarak, Ahilik geleneğinin anlaşılmasında önemli bir referans noktasıdır.

Sonuç

Ahilerin Anadolu'ya yerleşimindeki temel amaçlar arasında sadece maddi kazanımlar elde etmek değil; aynı zamanda manevi değerlerin yükseltilmesi ve toplumun bir arada tutularak güçlü bir sosyal yapı oluşturulması da bulunmaktadır. Bu bağlamda Ahilik anlayışı; yardımlaşma, kardeşlik ve dayanışma ilkelerini ön plana çıkararak güçlü bir toplumsal bağ oluşturmaya hedeflemiştir.

Selçuklu ve Osmanlı toplumunda dayanışmanın bir göstergesi olan ahilik, başlangıçta dini-tasavvufi bir karakterle ortaya çıkmış olsa da zamanla sosyal ve ekonomik alanlarda önemli görevler üstlenen bir teşkilat haline almıştır. Bilhassa Anadolu'da teşkilatın yaygınlaşarak etkili hale gelmesiyle uzun yıllar faaliyet göstermeleri kendi içlerinde geliştirdikleri hiyerarşik yapıyla mümkün olmuştur. Örgütlü bir yapı arz etmeleri ile de konumlarını giderek sağlamlaştırmışlardır.

Ahilik teşkilatı görevini en iyi şekilde yapan, birbirleri ile dayanışma halinde olan, mesleğinin tüm inceliklerini öğrenen ve öğreten örnek bir esnaf profili ortaya çıkarmıştır. Mesleki eğitim içerisinde usta-çırak-kalfa ilişkisini koordineli bir şekilde gerçekleştiren teşkilatın verdiği eğitim sayesinde istihdam edilmiş, işinde uzman üretici kadro bir yetiştirmeyi esas edindiğini görmekteyiz.

Ahi teşkilatındaki yönetim yapısı, esnaf camiasının dayanışma ve işbirliği anlayışını pekiştiren hiyerarşik bir düzen içermektedir. Esnaf şeyhin yönetimindeki kethüda, yiğitbaşı, işçibaşı ve ehl-i hibre gibi idarecilerin her biri, belirli görev ve yetki alanlarıyla esnafın düzenli işleyişinde kritik roller üstlenmiştir. Yiğitbaşların disiplin, rütbe dağılımı ve hammadde yönetimi konusundaki yetkileri, esnaf içindeki adalet ve düzenin sağlanmasına katkıda bulunurken, işçibaşların ürün kalitesi ve mamullerin kontrolü üzerindeki sorumlulukları, ticari faaliyetlerin kalitesini artırmayı amaçlamaktadır. Ehl-i hibre ise

anlaşmazlıklarda hakemlik görevi üstlenerek, esnafın içindeki sosyal uyumun korunmasına yardımcı olmaktadır. Bu yapı, hem mesleki hem de sosyal ilişkilerin düzenlenmesinde önemli bir mekanizma işlevi görmektedir, esnafın bir arada yaşama kültürünü güçlendirmektedir.

Ahi birlikleri, meslek ahlâkını korumak ve esnafın davranışlarını düzenlemek amacıyla sıkı bir denetim mekanizması oluşturmuştu. Bu teşkilat, üyelerin, meslek kurallarına uygun hareket edip etmediklerini kontrol etmek için tasarlanmıştır. Kurallara aykırı davranışlar, hem kendilerine ders vermek hem de toplumda ibret oluşturmak için cezalandırılmıştır. Denetim sürecinin etkinliğini artırmak adına şikâyet kapıları herkese açık tutularak, herhangi bir üye kurallara uymayan diğer üyeler hakkında dava açabilirdi.

Ahilik teşkilatı yalnızca ekonomik faaliyetleri düzenlemekle kalmayıp aynı zamanda toplumda etik değerlerin koruyucusu olmayı amaçlamıştır. Denetim mekanizmaları sayesinde kurallara uymayanların tespiti yapılmış ve gerekli müeyyideler uygulanarak toplumsal düzenin sürdürülebilirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Böylece hem ait oldukları zanaat grubu içinde hem de genel toplumsal hayatta güvenilirliklerini devam ettiren ustalar yetiştirilmiştir.

Esnaf mahkemelerinde davalar genellikle yiğitbaşılar tarafından yürütülüyordu. Aynı meslek grubuna mensup olup farklı bir esnaftan şikâyetle bulunan kişiler davaları kendi başlarına açarken, eğer şikâyetçi başka bir meslekten ise bu durumu ilgili esnafın yiğitbaşısına iletmek zorundaydı. Yiğitbaşı durumu değerlendirir; eğer konu kendi yetki sınırlarının dışındaysa meseleyi daha üst mercilere yani esnaf şeyhine havale ederdi.

Büyük meclis, Ahi birlikleri yöneticilerinin denetimini sağlamakla yükümlüydü; bunun yanı sıra esnaf şeyhlerinin yıllık hesapları inceleniyor ve gerekli görülen durumlarda suçlu bulunanlar görevden uzaklaştırılıyordu. Karara bağlanamayan şikâyetler dahi burada ele alınıp çözüm buluyordu.

Ahilik teşkilatında cezaların amacı disiplin sağlamak değil; barıştıcı ve eğitici olmak olarak tanımlanmıştı. Ağır suçlar dışında aşağılayıcı cezalardan kaçınılması gerektiği anlayışı hâkimdi ki bu da toplum içinde huzurun korunmasına katkıda bulunuyordu. Ahilikteki ceza sisteminin, bireylerin toplumsal sorumluluklarını pekiştirip mesleki değerlerden sapmalarını önlemeye yönelik olduğu görülmektedir. Ahiler, mesleklerini icra ederken hile ve sahtekarlığı cezalandırarak, hem kendi aralarında güvenilir bir yapı oluşturmuş hem de toplumsal güvenin sağlanmasına katkıda bulunmuşlardır.

Büyük meclis tarafından gerçekleştirilen denetim mekanizması, esnaf teşkilatının sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için bir takım cezai uygulamalar yapmıştır. Bu durum ahiliğin adap ve erkânın devamı için gerekli görülmüştür. Verilen cezaların büyük bir kısmı rencide olmakla eşdeğerde, görülmüştür. Cezaların affedilmesi, suçlu olan ahinin hatasını anlayıp özür dilemesi ve belli şartları yerine getirmesiyle mümkün olmaktadır. Dolayısıyla bu haliyle bile ahilik teşkilatının kabahatini anlayan bir mensubuna tavrının ne kadar hoşgörüyeye dayalı olduğunu göstermektedir.

Ahî Sinan'ın Türkçe Şecere-nâmesi, Ahî geleneğinin sosyal ve ahlâkî boyutlarını yansıtan önemli bir metin olarak değerlendirilmektedir. Şecerenamede yer alan on beş yıllık kalfa için belirlenen cezalar, bu bireyin ocaktan uzaklaştırılması ve ağır cezalarla karşılaşması, Ahilikteki disiplinin ne kadar katı olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca bu durum, ahlâkî otoritenin ve camianın birlikte hareket etmesinin önemini vurgular. Cezalandırma yöntemleri, sadece bireyi değil, aynı zamanda toplumsal düzeni de korumak amacı güder. Bu oktada sadece bireysel bir ödül veya ceza meselesi değil; aynı zamanda Ahilik geleneğinin ruhuna uygun hareket etmeyen bireylerin toplumsal yapıyı tehdit ettiği düşüncesini yansıtan bir belgedir. Bu çerçevede doksan dokuz değnek vurarak ve önemli bir miktar ceza alarak, kalfa yalnızca kendi suçunu değil, aynı zamanda Ahiliğin itibarını da zedeleyen bir eylemde bulunduğunu fark etmelidir.

Bununla birlikte şecerenamede geçen, “erenler huzurunda afv oluna” ifadesi, Ahilikte affetmenin de önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum, insanın hata yapabileceği gerçeğini göz önünde bulundurarak, toplumsal dayanışmanın ve hoşgörünün de önemini ortaya koymaktadır. Ahî Sinan'ın şecerenamesi bireysel hataların yanı sıra toplumsal düzenin korunmasına dair bir dengenin nasıl sağlandığını, fütüvvet-nâmelerdeki ahlâkî kurallar ile birlikte düşünülmesi gereken önemli bir belge niteliğindedir.

Extended Abstract

The Ahi Brotherhood (Ahilik), which took root in Anatolia during the Seljuk and early Ottoman periods, was far more than a simple economic or trade guild. Its foundational purpose was not limited to material gain but also aimed to uphold moral values and build a strong, cohesive social fabric. The Ahi philosophy prioritized principles such as mutual assistance, fraternity, and solidarity to foster a well-integrated society.

Originating as a religious and Sufi-based movement, the Ahi order gradually evolved into a powerful socio-economic institution. Particularly in Anatolia, the spread and institutionalization of the Ahilik system allowed it to operate effectively for centuries. This longevity was made possible by the hierarchical structure the Ahis developed within their organization, which ensured continuity, discipline, and order. Through its structured administration, the Ahi Brotherhood was able to fortify its position and influence in society.

One of the most striking outcomes of this system was the formation of a model artisan profile: individuals committed to excellence in their craft, mutual support among colleagues, and adherence to ethical conduct. The Ahi system embraced a vocational training structure based on the master-journeyman-apprentice (usta-kalfa-cırak) relationship. This system not only ensured the transmission of technical skills but also instilled strong moral and professional values. As a result, a workforce of well-trained and ethically grounded craftsmen emerged, contributing to the social and economic stability of their communities.

The governance structure within the Ahi organization reflected a meticulous and well-ordered hierarchy. At the top stood the Esnaf Sheikhs, followed by Kethüda, Yiğitbaşı, İşçibaşı, and Ehl-i Hibre, each with specific responsibilities. Yiğitbaşı was responsible for maintaining discipline, managing raw materials, and distributing ranks within the trade. İşçibaşı oversaw product quality and ensured the commercial standards were upheld. Meanwhile, Ehl-i Hibre acted as arbitrators in disputes, promoting harmony and resolving internal conflicts among guild members. This comprehensive governance model reinforced both professional discipline and communal solidarity.

One of the cornerstones of the Ahi tradition was its robust oversight and disciplinary mechanisms. The Brotherhood established strict codes of conduct, ensuring that all members adhered to the ethical and professional standards expected within the guild. An open complaints system allowed anyone — including guild members and outsiders — to report misconduct. Violations of rules were dealt with in a corrective rather than purely punitive manner. The goal of disciplinary actions was not humiliation or punishment for its own sake but rather moral rehabilitation and reconciliation.

The enforcement of ethical standards was supported by a system of esnaf courts, where yiğitbaşıs usually presided over cases. If a complaint was lodged by someone within the same profession, they could directly open a case. However, if the complainant belonged to a different guild, they were required to channel the complaint through the respective yiğitbaşı. Should a matter exceed the authority of the yiğitbaşı, it would be escalated to the Esnaf Sheikh or ultimately to the Great Council (Büyük Meclis). This council oversaw not only conflict resolution but also the annual evaluation of the Ahi leaders' financial and administrative records. Those found guilty of malpractice could be dismissed from their duties.

While the Ahi penal system did allow for sanctions, it also emphasized forgiveness and reintegration. Sanctions were often symbolic, designed to correct behavior without degrading the individual's dignity. The Brotherhood maintained that a person who acknowledged their wrongdoing and sought forgiveness could be pardoned, provided they met specific conditions. This approach underscores the deeply rooted value of compassion and social rehabilitation within the Ahi tradition.

One particularly illuminating document in understanding the moral code and disciplinary procedures of the Ahis is Ahi Sinan's Turkish-language "Şecere-nâme" (Genealogy Book). This text provides detailed accounts of the punishments imposed on journeymen (kalfa), particularly those who had spent fifteen years in training but violated key tenets of the order. The penalties, including physical punishment such as the symbolic application of "ninety-nine strikes," served to highlight not only individual wrongdoing but also the broader implications such misconduct had on the reputation and moral integrity of the entire brotherhood.

At the same time, the presence of phrases such as "erenler huzurunda afv oluna" ("be pardoned before the

saints/elders") illustrates the importance of forgiveness and communal restoration. Even in the face of serious transgressions, the system allowed space for redemption, reflecting the organization's balance between justice and mercy. Disciplinary measures were therefore aimed not only at deterring unethical behavior but also at preserving communal harmony and upholding the spiritual and ethical legacy of the organization.

In summary, the Ahi Brotherhood was a uniquely Anatolian institution that combined economic organization with spiritual discipline, social welfare, and moral oversight. By emphasizing ethical conduct, professional integrity, and collective responsibility, the Ahis created a durable model of social cohesion. Their influence extended well beyond the marketplace, shaping the cultural, moral, and social landscape of the societies in which they operated. The Brotherhood's combination of vocational training, ethical discipline, structured leadership, and mechanisms of forgiveness presents a holistic model of professional and communal life, deeply rooted in the cultural heritage of the Turkish-Islamic world.

Kaynakça

- Altın, Kübra Y., (2018). Ahi Örgütlerinin Teşkilat Yapısı Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, 12, ss. 144-159.
- Arendok, C. Von –BichrFaris. (1997). Fütüvvet. *İslam Ansiklopedisi*, M.E.B. Yayınları, Eskişehir, ss. 700-701.
- Arı, M. (2008). Ahiliğin Siyasal Boyutları ve Günümüzde Yeniden Yorumlanması, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(16), 38-55.
- Arslan, H. (2015). Ahilik Teşkilatının Sosyo-İktisadi Yapısı ve Örneklilik Değeri. *Akademik Bakış Dergisi*, 49, ss. 248-271.
- Arslan, R., ve Şanlı, D. (2013). Osmanlı Devleti'nde Bir Esnaf Örgütlenmesi Olarak Lonca Teşkilatı, *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 4(7), ss. 15-30.
- Aydemir, M. (2019). Osmanlı Küçük İşletme Grupları Olarak Ahilik: Tarihsel Bir Değerlendirme, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 20(2), 230-247.
- Aydın, İ. H. (2012). Bacıyan-ı Rum (Anadolu Kadınlar Birliği) Örneğinde Türk Kadınının Girişimciliği. *II. Uluslararası Ahilik Sempozyumu Bildiri Kitabı 'Ahilikte Kadının Yeri*, Kayseri, ss. 67- 73.
- Balcı, D. (2019). Bir Kurum ve Eğitimi Örneği Olarak Ahilik Teşkilatında Eğitim", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, XLVI (1), ss. 363-384.
- Barkan, Ö. L. (2021). *İstila Devirlerinin Kolonizatör Türk Dervişleri (Nüfus ve İskân Politikasına Dair Toplu Çalışmalar)*. haz. Yahya Kemal Taştan, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Bayram, M. (2002). "Bacıyan-ı Rum (Anadolu Bacıları) ve Fatma Bacı. *Türkler*, Cilt. 6, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, ss. 365-379.
- Bayram, M. (2016). Anadolu Ahiliğinin Teşekkülündeki Rolü Açısından Fütüvvet Hareketi ve Tarihi. *Selçuklu Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), Konya, ss. 51-72.
- Bayram, S. (2012). Osmanlı Devleti'nde Ekonomik HayatınYerel Unsurları: Ahilik Teşkilâtı ve Esnaf Loncaları, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 21, 81-115.
- Bulut, E. (2009). *Anadolu Selçuklu Devleti Zamanında Kurulan Sosyal Müesseselerin Devlet Yönetimine Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

- Ceylan, K. (2012). *Ahilik Türk İslam Medeniyetinde Dünyevi ve Uhrevi Sistem*, Ankara: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kültür Yayınları.
- Cora, İ. (2017). Örgütlerin Yönetimi Açısından Ahilik Örgütüne Genel Bir Bakış; Tarihi Bir Araştırma. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (16), ss. 251-279.
- Çağatay, N. (1952). Fütüvvet-Ahi Müessesesinin Menşei Meselesi I. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), Ankara, ss. 59-68.
- Çağatay, N. (1974). *Bir Türk Kurumu Olan Ahilik*. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Çağatay, N. (1982). Anadolu'da Ahilik ve Bunun Kurucusu Ahi Evren, *Belleten*, 46 (82), 423-436.
- Çelik, R. İ. (2020), Ahi Müessesesi İçerisinde Yeraln Eski Türk Kültürü Unsurlarının Günümüzdeki İzleri. V. *Uluslararası Ahilik Sempozyumu*, ss. 434-441.
- Çoban, M. (2018). Değerler Eğitim ve Ahilik İlkeleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (1), ss. 87-102.
- Demir, G. (1998). *Cumhuriyetimizin 75. Osmanlı Devletinin 700. Anadolu Selçuklu Devletinin 922. Anadolu'nun Vatan Oluşunun 1000. Yılında Türk Kültürü Ahilik*, Ahilik Araştırma ve Kültür Vakfı, İstanbul.
- Deveci, S. (2021). Ahilik Teşkilatı ve Esnaf Zümreleri, *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi (AEÜİİBFD)*, Aralık Özel Sayı, 54-87.
- Döğüş, S. (2011). Anadolu'da Sosyal Örgütlenme Sürecinde Ahiliğin Rolü. *Ahilik Uluslararası Sempozyumu "Kalite Merkezli Bir Yaşam" Bildiri Kitabı*, Kayseri, 219-243.
- Ekinci, Y. (2008). *Ahilik*. Ankara: Sistem Ofset Yayıncılık.
- Erdem, E. (2019). Ahilik teşkilatı ve Anadolu Türk şehirlerinin iktisadi yapısı: Kayseri üzerine bir değerlendirme, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* (54), 208-230.
- Erken, V. (1998). *Ahilik Bir Sivil Örgütlenme Modeli*. Ankara: Seba Yayınları.
- Gülerman, A., Taştekil, S. (1993). *Ahi Teşkilatının Türk Toplumunun Sosyal ve Ekonomik Yapısı Üzerindeki Etkileri*, Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı, Ankara.
- Günay, A. (2003). *Ahilik'te Mesleki ve Sosyal Dayanışma*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset Bölümü.
- Gürata, M. (1975). *Unutulan Adetlerimiz ve Loncalar*, Tisa Matbaacılık, Ankara.
- Hacıgökmen, M. A. (2007). Ahî Şecere-Nâmelerinin Tarihî Temeli ve Yazılış Sebepleri. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi [Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi]*, (23), 107-114
- İbn Battûda Tancî. (2005). *İbn Battûda Seyahatnâmesi*, (Çev: A.Sait Aykut), Yapı Kredi Yayınları., İstanbul.
- İper, C. (2025). Ahilik Teşkilatının Örgütsel Kültürün Temel Unsurları Bağlamında İncelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitü Dergisi (SEBED)*, 3(1), 1-19.
- Kazıcı, Z. (1988). Ahî Baba. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, Cilt: 1, İstanbul, ss. 527-528.
- Kazıcı, Z. (1998). Ahilik. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul, Cilt I, ss. 540-542.
- Keleş, B. (2017). Bir Esnaf Teşkilatı Olan Ahiliğin İdari ve Mesleki Yapısına Genel Bir Bakış, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 117 (231), ss. 137-156.
- Kocatürk, S. (1986). Türk Kültürü ve Ahilik. *Türk Kültürü ve Ahilik*, 21. Ahilik Bayramı Sempozyumu Tebliğleri, 13-15 Eylül 1985, *Kırşehir, Ahilik Araştırma ve Kültür Vakfı Yayınları*, ss. 20-47.
- Köksal, M. f. (2011). "Ahilik Bilgisinin Temel Kaynaklarından Ahi Şecerenâmeleri", *Ahilik Uluslararası Sempozyumu "Kalite Merkezli Bir Yaşam" Bildiri Kitabı*, Kayseri, ss. 273-297.
- Oncar, O. (2016). *Osmanlı Devleti'nin Kuruluşunda Ahiler ve Ahilik Kurumunun Rolü*, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir.
- Önge, M. Y. (1988). Ahî Evran Zaviyesi. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, Cilt: 1, İstanbul, ss. 530 -531.
- Öntuğ, M. (2018). Yeni Bulunan Ahi Şecerenâmesi. *Uluslararası Türk Tarih Kongresi, (1-5 Ekim 2018)*, Türk Tarih Kurumu, ss. 846-847.
- Öztürk, H. (2019). *Ahilik Kültürü ve Meslek Ahlakı*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Özerkmen, N. (2004). Ahiliğin Tarihsel -Toplumsal Temelleri ve Temel Toplumsal Fonksiyonları- Sosyolojik Yaklaşım, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 44(2), Ankara, ss. 57-78.
- Sarioğlu, S. (2013). Ahilikte Usta, Çırak, Kalfa ilişkisinde ve içsel pazarlamada Etik Boyut. *III. Uluslararası Ahilik Sempozyumu "İş Ahlakı" Bildiri Kitabı*, 24-25 Eylül 2013, Kayseri, ss. 535-545.
- Soykut, R. (1971). *Orta Yol Ahilik*, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu, Ankara.
- Şahin, H. (2019). *Hız Peygamber ve Fütüvvet*. İstanbul: Nefes Yayınları, ss. 113-139.
- Şahin, H. (2021). *Adalet, Dürüstlük ve Bereketin Temsilcisi Ahiler*, İstanbul: Erdem Yayınları.
- Şahin, İ. (1998). Ahi Evran. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul, Cilt. 1, ss. 529-530.
- Şeker, M. (1993). *İbn Battûta'ya Göre Anadolu'nun Sosyal-Kültürel ve İktisadî Hayatı ile Ahilik*, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara.
- Tökel, D. A. (2005). İbn-i Battuta Seyahatnamesi ve Evliya Çelebi Seyahatnamesinin İstanbul Bölümüne Göre Ahiler Ve Ahilik, *I. Ahi Evran-ı Veli ve Ahilik Araştırmaları Sempozyumu, 12-13 Ekim 2004*, Kırşehir, Bildiriler Kitabı, C:1, 885-897.
- Uçma, İ. (2011). *Bir Sosyal Siyaset Kurumu Olarak Ahilik*. İşaret Yayınları, İstanbul.
- Yazıcı, H. (2009). Seyahatnâme, TDV İslâm Ansiklopedisi, 37, İstanbul.
- Yüksel, A. ve Karademir, Z. (2018). *Osmanlı Döneminde Ahilik ve Esnaf Teşkilatı*, Sivas Esnaf ve Sanatkarlar Odalar Birliği Kültür Yayınları.